

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК № 3

Філіп Л.О. Філіпковська
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 30 » серпня 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Фінансовий менеджмент

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 073 «Менеджмент»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Менеджмент», «Логістика»
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Харків 2019 рік

Робоча програма _ Фінансовий менеджмент
(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 073 «Менеджмент»
освітніми програмами «Менеджмент», «Логістика»
«_27_» _серпня_ 2019 р., – _16_ с.

Розробник: Калініна О.М, доцент, к.е.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

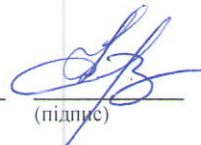

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри менеджменту
(назва кафедри)

Протокол № _1_ від «_30_» _серпня_ 2019 р.

Завідувач кафедри д. е.н., професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

А.В. Доронін
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і найменування) Спеціальність <u>073 «Менеджмент»</u> (код і найменування) Освітня програма <u>«Менеджмент», «Логістика»</u> (найменування) Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Цикл професійної підготовки
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2019/2020
Індивідуальне завдання		Семестр
- (назва)		2-й
Загальна кількість годин – 48/180		Лекції*
		16 годин
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 8,25		Практичні, семінарські*
		32 годин
		Лабораторні*
	_____ годин	
	Самостійна робота	
	132 годин	
	Вид контролю	
	модульний контроль, іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 48/132

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі управління фінансами підприємств, практичних навичок їх застосування у різних напрямках фінансової діяльності.

Завдання: теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- сутності, мети та функцій управління фінансами підприємств;
- методологічних засад організації управління фінансовою діяльністю підприємств і його методичного інструментарію;
- розроблення фінансової стратегії підприємств у взаємозв'язку із місією та загальною корпоративною стратегією їх розвитку;
- управління формуванням та ефективним використанням активів і капіталу підприємств як у цілому, так і по окремих їх видах;
- основ управління інвестиціями підприємств для забезпечення реалізації стратегії їх розвитку;
- управління грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості;
- управління фінансовими ризиками підприємств по окремих видах фінансових операцій та напрямках фінансової діяльності;

Результати навчання: згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність, мету та функції управління фінансами підприємств;
- особливості управління фінансовою діяльністю підприємств;
- теоретичні відомості щодо розроблення фінансової стратегії підприємств у взаємозв'язку із місією та загальною корпоративною стратегією їх розвитку;
- сутність управління формуванням та ефективним використанням активів і капіталу підприємств як у цілому, так і по окремих їх видах;
- основи управління інвестиціями підприємств для забезпечення реалізації стратегії їх розвитку;
- особливості управління грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості;
- сутність управління фінансовими ризиками підприємств по окремих видах фінансових операцій та напрямках фінансової діяльності;

вміти:

- управляти грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості;
- управляти фінансовими ризиками підприємств по окремих видах фінансових операцій та напрямках фінансової діяльності; уміти формувати систему організаційного та інформаційного забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві;
- досліджувати фінансовий стан підприємства, шукати резерви його зміцнення;
- управляти підсистемами планування та напрямів діяльності;
- застосовувати основні методи аналізу та планування активів підприємства;
- застосовувати основні методи аналізу капіталу, обґрунтування потреби в капіталі, оцінки вартості капіталу та оптимізації його структури;
- здійснювати оцінку ефективності реальних інвестицій,
- формувати програму реальних інвестицій, обґрунтовувати потребу інвестиційних ресурсах;
- здійснювати оцінку фінансових інвестицій та формувати інвестиційний портфель підприємства;
- застосовувати основні методи аналізу та планування грошових потоків;

- проводити оцінку фінансових ризиків, обґрунтовувати методи їх нейтралізації та зовнішнього страхування;
- проводити оцінку вірогідності банкрутства та виявляти шляхи і механізми його запобігання.

мати уявлення про:

основи антикризового фінансового управління підприємствами, спрямованого на відновлення їх фінансової рівноваги у процесі розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: стратегічне управління, управління конкурентоспроможністю, корпоративне управління та управління змінами.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади фінансового менеджменту підприємств. Управління активами та капіталом

Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств

Поняття фінансового менеджменту підприємств. Місце фінансового менеджменту у загальній системі управління підприємством. Основні принципи фінансового менеджменту: інтегрованість із загальною системою управління підприємством, комплексний підхід до формування управлінських рішень, забезпечення високого динамізму управління та варіативності підходів до розроблення проектів управлінських рішень, орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємств тощо.

Головна мета фінансового менеджменту – забезпечення максимізації його ринкової вартості. Основні завдання фінансового менеджменту підприємства, спрямовані на реалізацію його основної мети: забезпечення формування достатнього обсягу, фінансових ресурсів згідно із завданнями розвитку підприємства у наступному періоді; забезпечення найбільш ефективного розподілу та використання сформованого обсягу фінансових ресурсів у межах, основних напрямів діяльності підприємства; оптимізація грошового обороту; забезпечення максимізації прибутку підприємства при передбачуваному рівні фінансового ризику, при передбачуваному рівні доходності фінансових операцій; забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку; забезпечення можливостей швидкого реінвестування капіталу при зміні зовнішніх та внутрішніх умов здійсненні господарської діяльності тощо.

Система функцій фінансового менеджменту. Основні функції фінансового менеджменту як керуючої системи підприємств та як особливої функціональної системи управління підприємством.

Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств

Поняття систем забезпечення фінансового менеджменту, склад основних систем фінансового менеджменту, їх взаємозв'язок.

Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст. Методологічні принципи формування системи організаційного забезпечення управління фінансами суб'єктів господарювання.

Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст. Методологічні принципи формування системи інформаційного забезпечення управління фінансами суб'єктів господарювання. Система основних показників інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формується із зовнішніх та внутрішніх джерел.

Системи та методи фінансового аналізу, їх сутність та особливості. Основні форми фінансового аналізу залежно від цілей його проведення на підприємстві. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового аналізу на підприємстві. склад основних систем фінансового аналізу, що базується на різних методах його проведення на підприємстві.

Системи та методи фінансового планування, їх сутність та особливості. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового планування на підприємстві. Характеристика систем перспективного, поточного та оперативного планування фінансової діяльності

підприємства. Зміст основних фінансових планів підприємства – плану доходів і витрат з операційної діяльності; плану надходження і використання грошових коштів; балансового плану тощо. Система бюджетів підприємства, методи та порядок їх розроблення.

Системи внутрішнього фінансового контролю, їх сутність та особливості. Основні види внутрішнього фінансового контролю. Методологічні принципи та етапи побудови системи внутрішнього фінансового контролю. Концепція фінансового контролінгу, її зміст. Основні функції фінансового контролінгу підприємства.

Тема 3. Фінансова стратегія підприємства

Поняття фінансової стратегії підприємства. Роль фінансової стратегії у забезпеченні розвитку підприємства та реалізації його фінансової філософії. Місце фінансової стратегії в стратегічному наборі підприємства, її зв'язок із корпоративною, іншими функціональними стратегіями та бізнес-стратегіями.

Методологічні принципи розробки фінансової стратегії підприємства згідно із сучасною парадигмою системи стратегічного управління. Домінантні сфери (напрями) загальної фінансової стратегії підприємства – стратегія формування фінансових ресурсів; стратегія розподілу фінансових ресурсів; стратегія забезпечення фінансової безпеки; стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю тощо. Основні етапи процесу розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства.

Визначення загального періоду формування фінансової стратегії підприємства.

Поняття фінансового середовища підприємства та основні завдання його дослідження. Особливості та методи проведення стратегічного аналізу зовнішнього фінансового середовища непрямого впливу, зовнішнього фінансового середовища безпосереднього впливу та внутрішнього фінансового середовища підприємства. Комплексна оцінка стратегічної фінансової позиції підприємства по окремих домінантних сферах його фінансового розвитку.

Формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства. Урахування об'єктивних обмежень у досягненні бажаних результатів стратегічного фінансового розвитку підприємства. Ранжування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства за їх пріоритетністю. Розроблення системи цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності підприємства. Конкретизація цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності по окремих інтервалах загального стратегічного періоду.

Розроблення фінансової політики підприємства по окремих аспектах його фінансової діяльності в стратегічному періоді. Забезпечення зв'язку фінансової політики із фінансовою філософією та стратегічними цілями фінансового розвитку підприємства. Особливості формування фінансової політики на різних рівнях фінансової діяльності.

Формування портфеля можливих стратегічних альтернатив фінансового розвитку підприємства по окремих його домінантних сферах (напрямах). Визначення можливого поля прийняття стратегічних фінансових рішень з урахуванням досягнутої стратегічної фінансової позиції підприємства та стратегічних цілей його фінансового розвитку. Методи оцінки та відбору стратегічних фінансових альтернатив: аналіз сценаріїв; аналіз чутливості; метод побудови дерева рішень; метод імітаційного моделювання; метод експертних оцінок тощо.

Оцінка розробленої фінансової стратегії по параметрах її узгодженості із базовою корпоративною стратегією; із передбачуваними змінами зовнішнього фінансового потенціалу; внутрішньою збалансованістю цілей та цільових стратегічних нормативів фінансового розвитку; економічною та позаконотомічною ефективністю реалізації; рівня ризиків окремих стратегічних фінансових рішень тощо.

Управління реалізацією фінансової стратегії підприємства – забезпечення стратегічних змін фінансової діяльності; діагностика характеру змін умов зовнішнього фінансового середовища на кожному етапі стратегічного періоду; вибір методів управління реалізацією фінансової стратегії, адекватних характеру поточних змін умов зовнішнього фінансового середовища.

Побудова системи контролю реалізації фінансової стратегії підприємства. Форми та порядок коригування програми стратегічного фінансового розвитку підприємства.

Тема 4. Управління активами підприємств

Сутність та задачі управління активами підприємства. Особливості управління формуванням активів на різних етапах розвитку підприємства. Основні принципи формування операційних активів підприємства. Структурно-логічна схема процесу управління формуванням операційних активів підприємства. Методи визначення потреби у загальному обсязі операційних активів підприємства.

Основні етапи процесу управління використанням операційних активів підприємства. Система основних показників, що використовується у процесі аналізу показників продуктивності, оборотності та рентабельності операційних активів. Найважливіші фактори, що впливають на рівень ефективності використання операційних активів, та методи їх дослідження. Система цільових показників ефективності використання операційних активів, порядок їх розробки.

Сутність та головне завдання управління оборотними активами підприємства. Основні етапи процесу управління оборотними активами. Показники та методи аналізу оборотних активів підприємства, послідовність його здійснення. Політика формування оборотних активів підприємства; фактори, що обумовлюють її тип.

Управління запасами підприємств, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу запасів підприємства. Методи оптимізації розміру основних груп поточних запасів. Основні системи фінансового контролю за рухом запасів.

Управління поточною дебіторською заборгованістю підприємства, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу поточної дебіторської заборгованості підприємства. Кредитна політика підприємства та фактори, що обумовлюють її вибір. Методи визначення загальної суми оборотного капіталу, що спрямовується у дебіторську заборгованість по товарному та споживчому кредиту. Формування системи кредитних умов та процедури інкасації поточної дебіторської заборгованості. Основні системи контролю за рухом та своєчасною інкасацією поточної дебіторської заборгованості.

Управління грошовими активами підприємства, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу грошових активів підприємства. Плануванню кількової суми залишку грошових коштів та їх еквівалентів.

Управління фінансування оборотних активів підприємства. Поняття чистого робочого капіталу. Показники та методи аналізу стану фінансування оборотних активів підприємства. Політика фінансування оборотних активів підприємства та фактори, що обумовлюють її вибір. Планування обсягу поточного фінансування оборотних активів з урахуванням фінансового циклу підприємства, що формується. Оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів. Баланс формування оборотних активів, його зміст і порядок складання. Форми контролю за станом фінансування оборотних активів підприємства.

Тема 5. Управління капіталом підприємств

Сутність та завдання управління капіталом підприємств. Управління структурою капіталу на основі фінансового левеліджу. Управління формуванням власних фінансових ресурсів підприємства, його сутність, задачі та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу формування власних фінансових ресурсів підприємства. Методи визначення загальної потреби підприємства у власних фінансових ресурсах.

Фінансовий механізм управління формуванням операційного прибутку на основі системи «Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку». Управління формуванням прибутку на основі операційного левеліджу.

Дивідендна політика підприємства, її сутність та типи. Фактори, що обумовлюють вибір типу дивідендної політики. Оцінка ефективності дивідендної політики підприємства.

Амортизаційна політика підприємства, її сутність та типи. Фактори, що обумовлюють вибір типу амортизаційної політики. Оцінка ефективності амортизаційної політики

підприємства. Управління емісією акцій, його сутність та послідовність здійснення, Методи дослідження можливостей ефективного розміщення передбачуваної емісії акцій. Визначення обсягу емісії, номіналу і видів акцій. Вибір ефективних форм андеррайтингу акцій.

Управління формуванням позикових фінансових ресурсів підприємства, його сутність, завдання та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу залучення і використання позикових коштів. Методи визначення загальної потреби підприємства у позикових коштах.

Управління залученням банківського кредиту, його зміст та порядок здійснення. Визначення цілей використання і видів банківського кредиту, що залучається. Визначення та оцінка умов здійснення банківського кредитування у межах видів кредиту «Вирівнювання» кредитних умов у процесі укладання кредитної угоди. Організація контролю за поточним обслуговуванням банківського кредиту і амортизацією суми основною боргу.

Управління фінансовим лізингом, його зміст і порядок здійснення, Фактори, що обумовлюють вибір виду фінансового лізингу. Визначення умов здійснення лізингової операції. Оцінка ефективності лізингової операції. Організація контролю за своєчасним здійсненням лізингових платежів.

Управління облігаційною позикою, його зміст та порядок здійснення, Дослідження можливостей ефективного розміщення передбачуваної емісії облігацій підприємства. Визначення обсягу та умов емісії облігацій. Вибір ефективних форм андеррайтингу облігацій. Порядок формування фонду обслуговування і погашення облігацій.

Управління залученням товарного кредиту, його зміст і порядок здійснення. Фактори, що обумовлюють вибір виду товарного кредиту. Визначення середнього періоду використання товарного кредиту. Оптимізація умов залучення товарного кредиту, Забезпечення своєчасних розрахунків по товарному кредиту.

Модульний контроль

Змістовний модуль №2. Загальні основи управління інвестиціями, грошовими потоками, фінансовими ризиками та антикризового управління.

Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств

Економічна сутність та класифікація інвестицій підприємства. Сутність та завдання управління інвестиціями підприємства. Показники та методи аналізу інвестиційної діяльності підприємства. Інвестиційна політика підприємства, її сутність та типи.

Управління реальними інвестиціями підприємства, основні форми їх здійснення. Види реальних інвестиційних проектів підприємства та вимоги до їх розробки. Визначення вартості інвестиційного проекту. Показники і методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Формування програми реальних інвестицій підприємства,

Управління фінансовими інвестиціями підприємства, основні форми їх здійснення. Види основних фінансових інструментів інвестування та характеристика їх інвестиційних якостей. Моделі оцінки вартості окремих фінансових інструментів інвестування. Поняття портфеля фінансових інвестицій та класифікація його видів. Формування портфеля фінансових інвестицій підприємства на основі сучасної портфельної теорії.

Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств

Сутність та завдання управління грошовими потоками підприємства. Методи ідентифікації обсягу та складу грошових потоків підприємства з операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Показники та методи аналізу грошових потоків підприємства. Політика управління грошовими потоками, її сутність та типи.

Поняття оптимізації грошових потоків підприємства. Основні напрями оптимізації грошових потоків - збалансування їх обсягів, синхронізація окремих їх видів у часі. Характеристика дефіцитного та надлишкового грошових потоків підприємства.

Планування обсягів та структури грошових потоків підприємства, його види. Методи планування надходження та витрат грошових коштів з окремих напрямів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств у процесі розробки плану надходження і витрачання грошових коштів. Система платіжних календарів підприємства, порядок їх розробки та використання.

Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств

Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків підприємств. Сутність та завдання управління фінансовими ризиками підприємства. Політика управління фінансовими ризиками, її зміст та порядок розроблення.

Ідентифікація окремих видів фінансових ризиків підприємства. Формування загального портфеля ідентифікованих систематичних та несистематичних ризиків підприємства.

Первісна оцінка рівня фінансових ризиків. Методи оцінки рівня вірогідності настання ризикової події та умови їх застосування. Оцінка розміру можливих фінансових втрат при настанні ризикової події. Групування фінансових операцій підприємства за зонами ризику за критерієм можливих фінансових втрат. Оцінка можливостей зниження попередньо визначеного рівня фінансових ризиків.

Обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності. Характеристика «умов ризику» і «умов невизначеності». «Матриця рішень» та порядок її формування. Методи прийняття управлінських рішень в умовах ризику на основі «функції корисності Неймана-Монгерштерна». Прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності за Вальда, Гурвіца, Севіджа. Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків, можливості та умови їх застосування. Методи запобігання ризиків, критерії їх вибору. Методи лімітування концентрації ризику в фінансовій діяльності підприємств та об'єднань; система фінансових нормативів, що забезпечує лімітування ризику. Методи хеджування як засоби мінімізації ризику під час проведення із реальними активами, фінансовими інструментами інвестування та коштами. Диверсифікація напрямів фінансової діяльності, форм фінансових операцій та видів фінансових інструментів як ефективний механізм зниження загального рівня ризиків. Розподіл ризику серед партнерів по фінансових операціях. Внутрішнє страхування фінансових ризиків у межах підприємства шляхом резервування фінансових ресурсів на випадок ризикових подій.

Зовнішнє страхування фінансових ризиків, його види та форми. Критерії передачі фінансових ризиків під зовнішній страховий захист. Основні умови страхування фінансових ризиків та їх відображення у договорі страхування. Оцінка ефективності зовнішнього страхування фінансових ризиків підприємства.

Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами

Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств та об'єднань. Сутність та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Принципи антикризового фінансового управління підприємством. Основні етапи процесу антикризового фінансового управління підприємством.

Діагностика фінансової кризи підприємства її сутність та завдання. Система методів та показників експрес-діагностики фінансової кризи. Система фундаментальної діагностики фінансової кризи. Основні зовнішні та внутрішні фактори, що обумовлюють виникнення фінансової кризи підприємства та генерують загрозу її подальшого поглиблення. Ідентифікація параметрів фінансової кризи при її настанні.

Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. Оперативний механізм фінансової стабілізації, спрямований на усунення неплатоспроможності; його методи та інструменти. Тактичний механізм фінансової стабілізації, спрямований на відновлення фінансової стійкості; його методи та інструменти. Стратегічний механізм фінансової стабілізації, спрямований на забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді; його методи та інструменти.

Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. Реструктуризація заборгованості підприємства, її основні форми та умови здійснення, Реорганізація підприємств, її основні форми та фінансові умови здійснення.

Модульний контроль

Модуль 2

Курсовий проект

Курсовий проект «Управління фінансами підприємства»

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1						
Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств	7	1	1			5
Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств	10	1	1			8
Тема 3. Фінансова стратегія підприємства	15	1	2			12
Тема 4. Управління активами підприємств	13	1	2			10
Тема 5. Управління капіталом підприємств	14	2	2			10
Модульний контроль	2	2				
Разом за змістовним модулем 1	61	8	8	0	0	45
Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств	12	2	2			8
Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств	14	2	2			10
Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств	13	1	2			10
Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами	20	3	2			15
Модульний контроль	2	2				
Разом за змістовним модулем 2	59	8	8	0	0	43
Усього годин	120	16	16	0	0	88
Модуль 2						
Курсовий проект	60		16			44
Усього годин	180		32			132

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

6. Теми практичних занять

№ п/ п	Назва теми	Кількіс ть годин
1	Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств	1
2	Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств	1
3	Тема 3. Фінансова стратегія підприємства	2
4	Тема 4. Управління активами підприємств	2
5	Тема 5. Управління капіталом підприємств	2
6	Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств	2
7	Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств	2
8	Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств	2
9	Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами	2
10	Всього годин	16
11	Курсовий проект «Управління фінансами підприємства»	16
12	Всього годин	32

7. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількіс ть годин
1		
2		
	Разом	

8. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
Модуль 1	
Фінансовий менеджмент як система управління фінансами підприємства	5
Особливості організації фінансового менеджменту на підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання.	8
Управління виробництвом продукції та шляхи його оптимізації на підприємстві.	12
Управління формуванням прибутку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.	10
Управління формуванням, розподілом та використанням чистого прибутку підприємства. Управління рентабельністю та шляхи її підвищення на підприємстві. Особливості дивідендної політики підприємства та шляхи її оптимізації. Управління активами підприємства та оцінка його ефективності.	10
Управління необоротними активами підприємства та шляхи їх оптимізації. Особливості управління нематеріальними активами підприємства. Управління оборотними активами підприємства та шляхи їх оптимізації. Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.	8
Управління кредитоспроможністю підприємства позичальника. Політика	10

управління виробничими запасами підприємства та шляхи її оптимізації. Грошові розрахунки та їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства.	
Управління дебіторською заборгованістю підприємства та розроблення комплексу заходів щодо її оптимізації. Управління грошовими активами підприємства та шляхи їх оптимізації. Управління оборотним капіталом підприємства.	10
Управління фінансовими ризиками підприємства та розроблення комплексу заходів щодо їх оптимізації. Управління власним капіталом підприємства. Управління позиковим капіталом підприємства. Управління кредиторською заборгованістю підприємства.	15
Усього годин	88
Модуль 2	
Курсовий проект «Управління фінансами підприємства»	44
Всього годин	132

9. Індивідуальні завдання (курсний проект)

10. Методи навчання

Методи навчання, що використовуються для вивчення розглядаємої дисципліни:

1. методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція, бесіда, ілюстрації, демонстрації, вправи);
2. методи стимулювання і мотивації учіння (метод пізнавальних ігор, метод навчальних дискусій, метод створення ситуацій апперцепції (що спираються на оптимальний раніше життєвий досвід) та ін.);
3. методи контролю і самоконтролю в навчанні (методи усного та письмового опитування)

11. Методи контролю

Поточне оцінювання знань з дисципліни «Фінансовий менеджмент» здійснюється викладачем шляхом оцінки якості виконання студентом завдань, що включені до переліку практичних занять та вирішення задач за темами практичних занять. Викладач веде облік балів, отриманих студентом під час практичних занять, та проставляє бали у журнал.

Система поточного контролю знань з дисципліни «Фінансовий менеджмент» передбачає оцінювання знань за такими основними напрямками:

- а) виконання самостійних робіт, що полягають у розв'язанні задач з тем дисципліни;
- б) участь у дискусіях та обговореннях проблемних питань на практичних заняттях;
- в) захист індивідуального завдання.

Порядок модульного оцінювання знань студентів

Оцінка контрольного модульного завдання, що виконується студентом денної форми, складається з оцінки за окремі компоненти такого завдання. Варіант модульного завдання (25 балів) включає:

- п'ять теоретичних питань (5 балів);
- п'ятнадцять тестових питань (15 балів);
- одну розрахункову задачу (5 балів);

Письмовий модульний контроль, поточний контроль, підсумковий контроль у вигляді письмового іспиту.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	4...6	4	16...24
Модульний контроль	14...26	1	14...26
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	4...6	4	16...24
Модульний контроль	14...26	1	14...26
Усього за семестр			60...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних запитань та практичного завдання. За повну правильну відповідь на теоретичні запитання студент отримує по 30 балів, за повну правильну відповідь на практичне завдання – 40 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- сутність, мету та функції управління фінансами підприємств;
- особливості управління фінансовою діяльністю підприємств;
- теоретичні відомості щодо розроблення фінансової стратегії підприємств у взаємозв'язку із місією та загальною корпоративною стратегією їх розвитку;
- сутність управління формуванням та ефективним використанням активів і капіталу підприємств як у цілому, так і по окремих їх видах;
- основи управління інвестиціями підприємств для забезпечення реалізації стратегії їх розвитку;
- особливості управління грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості;
- сутність управління фінансовими ризиками підприємств по окремих видах фінансових операцій та напрямках фінансової діяльності;

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- управляти грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості;
- управляти фінансовими ризиками підприємств по окремих видах фінансових операцій та напрямках фінансової діяльності; уміння формувати систему організаційного та інформаційного забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві;
- досліджувати фінансовий стан підприємства, шукати резерви його зміцнення;
- управляти підсистемами планування та напрямів діяльності;
- застосовувати основні методи аналізу та планування активів підприємства;
- застосовувати основні методи аналізу капіталу, обґрунтування потреби в капіталі, оцінки вартості капіталу та оптимізації його структури;
- здійснювати оцінку ефективності реальних інвестицій,

- формувати програму реальних інвестицій, обґрунтовувати потребу інвестиційних ресурсах;
- здійснювати оцінку фінансових інвестицій та формувати інвестиційний портфель підприємства;
- застосовувати основні методи аналізу та планування грошових потоків;
- проводити оцінку фінансових ризиків, обґрунтовувати методи їх нейтралізації та зовнішнього страхування;
- проводити оцінку вірогідності банкрутства та виявляти шляхи і механізми його запобігання.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи. Вміти оцінювати ефективність використання активів і капіталу підприємств як у цілому, так і по окремих їх видах; знати основи управління інвестиціями підприємств для забезпечення реалізації стратегії їх розвитку; розуміти особливості управління грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості;

Добре (75 - 89). Твердо знати мінімум знань, виконати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі практичні роботи в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах. Вміти оцінювати ефективність використання активів і капіталу підприємств як у цілому, так і по окремих їх видах; знати основи управління інвестиціями підприємств для забезпечення реалізації стратегії їх розвитку; розуміти особливості управління грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості; вміти застосовувати основні методи аналізу та планування активів підприємства; застосовувати основні методи аналізу капіталу, оцінювати вартість капіталу та здійснювати оптимізацію його структури;

Відмінно (90 - 100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати одержані знання.

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання курсового проекту

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до _80_	до _10_	до __10__	100

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Літвіна Т.В., Калініна О.М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. Навчальний посібник. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2007. – 58 с.
2. Літвіна Т.В., Калініна О.М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. Навчальний посібник. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2007. – 81 с.
3. Калініна О.М., Ястремська О.М., Божко В.П. Монографія. – Управління оборотним капіталом промислового підприємства на основі бюджетування. – Х.: Вид-во «НТМТ», 2011. – 208 с.
4. Калініна О.М. Управління капіталом в фінансовій діяльності суб'єктів підприємництва. Навчальний посібник. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2011. – 57 с.
5. Калініна О.М., Кракос Ю.Б., Гребенікова О.В., Гусєва Ю.Ю. Аналіз фінансових результатів підприємства. Навчальний посібник. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2011. – 42 с.
6. Калініна О.М., Кракос Ю.Б., Каширіна О.В. Управління активами промислового підприємства: необоротні активи. Ч.1 Навчальний посібник. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2012. – 54 с.
7. Калініна О.М., Кракос Ю.Б. Управління активами промислового підприємства: оборотні активи. Ч.2 Навчальний посібник. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2013. – 52 с.
8. Калініна О.М. Корпоративне управління [Текст]: навч. посіб. / О. М. Калініна. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 52 с.
9. Калініна О. М. Стратегічне управління [Текст]: навч. посіб. / О. М. Калініна, І. О. Гончар. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 80 с.
10. Калініна, О. М. Фінансовий менеджмент: дидактичний матеріал для вивчення дисципліни в схемах, рисунках і розрахунках [Текст]: навч. посіб. / О. М. Калініна, І. О. Гончар – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 87 с.
11. Калініна О.М., Скачкова І.О., Кононенко А.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Текст]: навч. посіб. / О.М. Калініна – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2018. – 128 с.
12. Калініна О.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник для виконання курсової роботи [Текст]: навч. посіб. / О.М. Калініна. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2018. – 116 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Фінансовий менеджмент : підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 344 с.
2. Євтух О.Т., Євтух О.О. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки. - Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 456 с.

Допоміжна

1. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент : Навчальний посібник. – К.: Ельга, 2008. – 724 с.
2. Брігхем, Є. Ф. Основи фінансового менеджменту [Текст] : підручник : пер. з англ. / Є. Ф. Брігхем. - К. : Молодь, 1997. - 1000 с.
3. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник для ВНЗ / Г.О. Крамаренко, О.Є.Чорна. – Дніпропетровський університет економіки та права. – Київ: Центр учбової літератури, 2016.- 518 с.
4. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент : Навч. посіб. — Херсон: Олді-шіюс, 2009. — 256 с.

5. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Бороноса. – Суми: Вид-во СумДУ, 2012. – 539 с. – Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>

15. Інформаційні ресурси

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України «Про господарські товариства» від 17.06.2018 № 1576-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр>
3. Податковий кодекс України від 01.09.2018 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” від 24.11.2018 № 3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
5. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти”, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2001 № 559 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 “Об’єднання підприємств”, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.07.99 р. № 163 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>
8. Закон України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 03.08.2018 № z0336-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
9. Закон України «Про затвердження Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств, облігацій міжнародних фінансових організацій та їх обігу», затверджене рішенням НКЦПФР від 27.12.2013 № 2998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0171-14>
10. Положення «Про затвердження Порядку збільшення (зменшення) статутного капіталу публічного або приватного акціонерного товариства», затверджене рішенням НКЦПФР від 14.05.2013 № 822 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0858-13>
11. Положення «Про затвердження Порядку збільшення (зменшення) статутного капіталу акціонерного товариства», затверджене рішенням НКЦПФР від 12.06.2018 № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-18>
12. Закон України «Про затвердження Положення про провадження депозитарної діяльності», затверджене рішенням НКЦПФР від 23.04.2013 № 735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1084-13>
13. Закон України «Про затвердження Порядку анулювання викуплених акціонерним товариством акцій без зміни розміру статутного капіталу», затверджене рішенням НКЦПФР від 06.08.2013 № 1415 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1492-13/ed20180617?lang=uk>
14. Цивільний кодекс України 04.11.2018 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>